

Luento STI:ssä 22.03.2000 klo 16.00
Kirkkoherra Timo Saitajoki

PARANNUSSAARNA – YHÄKÖ AJANKOHTAINEN?

Tarkastelen aihetta henkilökohtaisen näkemykseni pohjalta, joka on syntynyt laestadiolaisessa ja luterilaisessa viitekehyksessä. Ehkä taustastani johtuen lähestyn aihettani lähteistä päin. Siis ensiksi katsomme aihetta Raamatun näkökulmasta, sitten kristillisen perinteen näkökulmasta ja lopuksi pohdimme parannussaarnan ajankohtaisuutta.

MITÄ RAAMATTU SANOO PARANNUKSESTA?

Parannus näyttää liittyvän olennaisesti Jumalan tahtoon. Johannes Kastaja, joka oli UT:n mukaan ”tienraivaaja” Jeesukselle antaa meille lähtökohdan parannussaarnan tutkistelussa. Hän julistaa: ”Kääntykää (tehkää parannus) sillä taivasten valtakunta on tullut lähelle!” Matt.3:2. Raamatun parannus sana tarkoittaa kääntymistä, takaisin palaamista, mielenmuutosta ja katumista. Parannus oli Johannes kastajan julistuksen avainsana. Hän perustelee julistuksensa ydinajatusta viittaamalla ”Jumalan valtakunnan” lähestymiseen, eli aikaan jolloin Jumala puuttuu tapahtumien kulkuun

Jeesus ja parannus

Jeesus aloittaa julistustoimintansa toteamalla Jumalan jo puuttuneen tapahtumien kulkuun: ”Aika on täyttynyt ja Jumalan valtakunta on tullut lähelle; tehkää parannus ja uskokaa evankeliumi.” Mark.1:15. Jeesus korostaa mahdollisuutta joka on avautunut syntisille. ”En minä ole tullut kutsumaan vanhurskaita, vaan syntisiä parannukseen.” Luuk.5:32. Uudessa käännöksessä sanotaan: ”En minä ole tullut kutsumaan hurskaita, vaan syntisiä, jotta he kääntyisivät.”

Taivaan ilo-aiheisiin ei näytä kuuluvan itsevarma ja toisia aliarvioiva hurskaus, vaan ihmisen oma-kohtainen nöyrytyminen ja kääntyminen, Luuk.15:7. Toisaalta Raamatusta käy ilmi, että parannuksen tekemättä jättäminen siellä missä Jumalan voimalliset teot on tehty merkitsee uhkaavien pilvien leijumista, aina tuomiopäivään saakka, kyseisen paikkakunnan yllä, Matt.11:21–24. Parannusjulistuksen testamentin Jeesus luovuttaa meille Luukkaan välityksellä. Kuoleman ja synnin vallan voitaneena ja vielä saatanallisten voimien murskaajana Jeesus antaa meille ihanan ja haasteellisen tehtävän sanoessaan meille: ”Niin on kirjoitettu, että Kristus on kärsivä ja kolmantena päivänä nouseva kuolleista, ja että parannusta syntien anteeksiantamiseksi on saarnattava hänen nimesssä kaikille kansoille, alkaen Jerusalemita.” Luuk.24:46–48.

Opetuslapset ja parannus

Opetuslapset jäivät odottamaan voimaan pukeutumista, Luuk.24:49. Jeesus oli aikaisemmin lähettänyt heidät lähialueille ja oli pukeutunut heidät siihen tarvittavalla voimalla. Markus toteaa: ”Niin he lähtivät ja saarnasivat, että oli tehtävä parannus.” Mark.6:12 Opetuslapset tulivat Pyhän Hengen voimalla puetuiksi sen synnit puhdistavassa, sielunhoidollisessa ja rohkaisevassa muodossa Jeesuksen puhallettua heihin ja sanottua heille: ”Ottakaa Pyhä Henki. Jolle te annatte synnit anteeksi, hänelle ne ovat anteeksi annetut.” Joh.20:22–23. Opetuslapset tulivat Pyhän Hengen voimalla puetuiksi saatuaan uskon rohkeuden ja armon rikkauden Pyhän Hengen rajun tuulenpuuskan lähettämänä ja tulenlieskojen saattelemana. Ap.t 2:2. Nyt he eivät enää rohjenneet olla hiljaa. Nyt oli tullut parannusjulistuksen aika. Aiheita riitti. Tärkein oli Jumalan Pojan kuolema. Miksi ette uskoneet Häneen? Miksi hylkäsitte Hänet? Miksi jätitte Hänet yksin puolustamaan viattomuuttaan? Samat kysymykset olivat ohjanneet opetuslapset itsekkin ristin juurelle katumukseen, takaisin palaamiseen.

Apostolinen parannusjulistus

Tässä yksi esimerkki apostolisesta parannusjulistuksesta. Salomonin pylväikön äärellä kulkee entinen rampa ylistäen Jumalaa. Ihmiset tuijottavat hämmästyneenä jolloin Pietari ”avaa suunsa”:

*”Israelilaiset, miksi te tätä ihmettelette? Miksi te tuijotatte meitä, aivan kuin me omalla voimallamme tai hurskaudellamme olisimme saaneet tämän miehen kävelemään? Ei – Abrahamin, Iisakin ja Jaakobin Jumala, meidän isiemme Jumala, on korottanut kirkkauteen palvelijansa **Jeesuksen, hänet, jonka te luovutitte tuomittavaksi ja kielsitte Pilatuksen edessä**, vaikka Pilatus oli päättänyt vapauttaa hänet. **Hänet te kielsitte, pyhän ja vanhurskaan, ja pyysitte vapaaksi murhamiehen. Te surmasitte elämän ruhtinaan!** Mutta Jumala herätti hänet kuolleista; me olemme sen todistajia. Jeesuksen nimi ja usko siihen antoi voimaa tälle miehelle, jonka te näette ja tunnette. Usko, jonka Jeesus antaa, on tehnyt tästä miehestä terveen, niin kuin te kaikki näette.*

*Minä kyllä tiedän, veljet, että te niin kuin hallitusmiehennekin teitte tietämättömyyttänne sen, minkä teitte. Mutta sillä tavoin Jumala pani täytäntöön sen, minkä hän ennalta oli ilmoittanut kaikkien profeettojen suulla: hänen Voideltunsa tuli kärsiä ja kuolla. **Katukaa siis syntejänne, jotta ne pyyhittäisiin pois, kääntykää, jotta Herra antaisi tulla virvoituksen ajan ja lähettäisi Jeesuksen, teille ennalta valitsemansa Voidellun...***

*...Te olette profeettojen lapsia, te olette perineet sen liiton, jonka Jumala teki isienne kanssa sanoessaan Abrahamille: **Sinun jälkeläisesi kautta tulee siunaus kaikille sukukunnille maan päällä. Teitä varten ennen muita Jumala on nostanut kuolleista palvelijansa. Hänet Jumala on lähettänyt siunaamaan teitä kaikkia, kun käännytte pois pahuudestanne.***” Ap.t. 3:12–20, 25–26.

Pietarin parannusjulistukseen kuuluu ensinnäkin selkeä todistus Jumalan voimasta ja selkeä ilmoitus ihmisen voimattomuudesta. **Jumala herätti Hänet** jonka kuulijat olivat kieltäneet. **Jeesuksen nimi ja usko siihen antoi voimaa** tälle miehelle. **Usko, jonka Jeesus antaa**, on tehnyt tästä miehestä terveen. Ja toiseksi. Esimerkittä on myös se konkretisointi ja selkeys jolla Pietari vetoaa kuulijoihin. **Te kielsitte! Te surmasitte! Katukaa siis syntejänne! Kääntykää!** Kolmanneksi. Pietari liittyy parannukseen ihanan lupauksen. Se on evankeliumin lupaus. **Katukaa, siis syntejänne, jotta ne pyyhittäisiin pois. Kääntykää, jotta Herra antaisi tulla virvoituksen ajan. Teitä varten ennen muita Jumala on nostanut kuolleista palvelijansa. Hänet Jumala on lähettänyt siunaamaan teitä** kaikkia, kun käännytte pois pahuudestanne. Vielä neljänneksi. Pietarin parannusjulistusta tukee Vanhan Testamentin profeetallinen ilmoitus. Se ilmenee parhaiten niissä jakeissa jotka jätin lainaamatta Pietarin puheesta. ”Taivas oli oleva hänen asuinsijansa siihen aikaan saakka, jolloin kaikki pannaan kohdalleen, niin **kuin Jumala ikiajoista asti oli luvannut pyhien profeettojensa suulla. Mooses on sanonut: Herra, teidän Jumalanne, on veljienne joukosta nostava esiin profeetan**, minun kaltaiseni. **Kuulkaa häntä... Samoin ovat muut profeetat, niin Samuel kuin kaikki myöhemmätkin**, kansalle puhuessaan myös ennustaneet näistä päivistä. Ap.t 3:21–22, 24. Pietari kelpaa esimerkiksi meidän aikamme parannusjulistukseen. Tarvitsemme Jumalalle kunnian antavaa, Kristus-keskeistä, raamatullista, profeetallista, selkeää, konkretisoivaa, rohkeaa, suostuttelevaa ja nöyryydellä höystettyä parannusjulistusta.

Jumalan mielen mukainen parannus

Uuden Testamentin kirjeissä käytetään harvoin sanaa parannus, μετανοια. Silti asia on ikään kuin itsestään selvä. Paavali selostaa parannuksen kokemuksesta luonnetta 2Kor. 7:10. Hänen mukaansa parannukseen kuuluu murhe, muttei mikä murhe tahansa, eli Jumalan mielen mukainen murhe. Tämä raamatunkohta on teologisesti ja julistuksellisesti (homileettisesti) tärkeä ja arvokas juuri ajatellen meidän aikaamme. Useasti vedotaan ”maailman murheisiin” eli vastoinkäymisiin, epäonnistumisiin kun suhtaudutaan nyrpeästi parannusjulistukseen nykyaikana. Sanotaan, että ihmisillä on jo niin paljon ongelmia ettei tulisi lisätä heidän taakkaansa vielä parannusvaatimuksilla. Nykyään on muodissa lain ensimmäinen käyttö. Puututaan yhteiskunnallisiin epäkohtiin, markkina-

voimien ihmiskäsitykseen, katulapsien kurjiin oloihin jne. Arkkipiispa, emeritus, John Wikström on lehdistössä julistettu tämän ajan yhdeksi harvaksi profeetaksi sen ansiosta, että hän on puuttunut yhteiskunnallisiin epäkohtiin. Tämä on hyvä asia. Iloitsen selkeästi kristillisestä arvopohjasta nousvista kannanotoista erityisesti silloin kun kirkkomme esipaimenet ovat rohkaisseet mielensä ja avanneet suunsa. Mutta saako tämä julistus aikaiseksi Jumalan mielen mukaista murhetta ja parannusta joka johtaa pelastukseen? Kristillinen kokemus vastaa: Ei! Raamattu vastaa: Ei! Kirkkohistoriasta tunnetut ja arvostusta nauttivat julistajat vastaavat: Ei!

Parannuksen teologia

Ennen kuin jätämme Raamatun ja sukellamme kristillisen perinteen alueelle toteamme vain, että Roomalaiskirjeen dispositio, jäsentely, on hyvä esimerkki parannuksen teologiasta. Ensin tulee selostus yleisestä ilmoituksesta ja ihmisten omissatunnoissa olevasta laista, joka on alistetussa asemassa suhteessa ihmisten halpamaisten halujen ja itsekkäiden tuntojen kanssa. Sitten tulee vielä tarkennettu selostus ihmisen itsekkyydestä, joka tapahtuu luterilaista termiä käyttäen lain toisen käytön muodossa. Sen jälkeen tulee uskon vanhurskauden selostus eli Jeesuksen sovitustyöhön perustuvaa evankeliumia ja vasta sitten kristilliseen elämään liittyviä neuvoja ja ohjeita.

Johtopäätös: Jos Jumalan sana on ajankohtainen, niin myös parannusjulistus on ajankohtainen. Jos ihminen olisi kehittynyt moraalisesti, eettisesti ja hengellisesti paremmaksi olennoksi voisimme tietenkin miettiä asiaa uudelleen. Mutta katsokaa maailmaa! Katsokaa ihmisten elämää! Katsokaa sotia, kateutta, vihaa, ahneutta, välinpitämättömyyttä!

PARANNUSSAARNA KRISTILLISEN JULISTUKSEN PERINTEESSÄ

Johannes Khrysostomos

Johannes Khrysostomos kuuluu yhdessä Savonarolan ja Lutherin kanssa saarnahistorian sankarihahmoihin. Luin pari Khrysostomoksen saarnaa valmistellessani tätä luentoa. Niissä ilmenee yksinkertaisen elämän ihanne. Hän puuttuu rohkeasti aikansa ja kuulijoidensa synteihin. 1. Timoteuskirjeen seitsemännessä homiliassa hän puhuu kolmesta kovasta sodasta, keskittyen kolmanteen minkä hän luonnehtii ihmisen sisäiseksi sodaksi. Hän puhuu ruumiista joka nousee sielua vastaan ja herättää valtavat himot, pahan luonnon, vihan ja kateuden. Hän puhuu rahan tyranniasta, hopean mustuvasta pinnasta ja kullan oikeasta käytöstä jolloin hän puuttuu koreuteen.

Khrysostomoksen julistus on epäilemättä vaikuttanut murhetta, parannuksen soveliaita hedelmiä ja Pyhän Hengen iloa. Khrysostomoksen julistuksessa ei korostu uskonvanhurskaus, mikä onkin yksi hänen heikkouksistaan. Hänen julistuksessaan korostuu sen sijaan kristillisen elämän tärkeys. Askeettisuus muistuttaa jonkin verran laestadiolaista näkemystä, mutta tuntuu kuitenkin voimakkaammalta. Pyhityskäsitys tuntuu myös olevan korkealle profiloitunutta.

Kirkkoisä Augustinus

Puhuessamme parannussaarnasta on vaikea sivuuttaa kirkkoisä Augustinusta. Seuraavassa pieni ote hänen puheestaan vastakastetuille pääsiäispäivänä. Augustinus saattoi käyttää sanaleikkiä hyötyvälineenä julistuksessa, kuten huomaatte:

”Koska sinä teet parannuksen, koska sinä muutat tapasi? Huomenna (cras), sinä sanot. Katso, kun sinä sanot cras, cras, sinusta on tullut korppi. Katso, minä sanon sinulle, kun annat tämän korpinhuudon kuulua, sinua uhkaa turmio. Sillä korppi, jota sinä matkit, lensi arkista eikä tullut takaisin (1 Moos.8:7). Mutta sinä, minun veljeni, palaa kirkkoon jota arkki symbolisoi. Ja kuulkaa minua, te kastetut! Kuulkaa minua, te jotka olette uudesti-syntyneet Kristuksen veren kautta! Minä vetoan teihin sillä nimellä jolla teidän puolestanne on rukoiltu, sillä alttarilla jonka äärelle olette saapuneet, sillä sakramentilla jonka olette vastaanottaneet ja tulevalla elävien ja kuolleitten tuomiolla. Minä vetoan teihin, minä

velvoitan teitä Kristuksen nimessä, älkää jäljitelkö niitä ihmisiä, jotka haluavat olla siveettömiä. Säilyköön hänen merkkinsä (sacramentum) teissä, hänen, joka ei tahtonut laskeutua ristiltä, vaan tahtoi nousta haudasta.” – Sermo 224:MIGNE, patrologiae cursus completus. Series latina, vol. 38 sp.1095

Näemme tästä lyhyestä esimerkistä kuinka Augustinus kehottaa parannukseen, takaisin paluuseen kuulijoita jotka olivat tulleet seuraamaan pääsiäispäivän kastetilaisuutta. Osa kuulijoista oli luultavasti kastettavien omaisia ja ystäviä. Puheesta käy ilmi, että kastettavat olivat aikuisia, mikä oli luonnollista koska kristinusko ei vielä ollut enemmistö-asemassa. Kastetut saavat voimakkaan veetoimuksen elää siveellistä elämää.

Martti Luther

Savonarolan, saarnaajamunkin Bolognasta, jonka julistus sai kokonaisia kaupunkoja väentelehtimään omantunnon tuskissa, joudumme ajanpuutteen vuoksi jättämään sivuun ja otamme sen sijaan esille toisen munkin, eli Eislebenistä kotoisin olevan Martti Lutherin. Hänen julistuksensa on tallennettu monissa postilloissa. Sen lisäksi hän on teologisesti ottanut kantaa tärkeisiin julistukseen liittyviin asioihin luennoissa ja dogmaattisissa julkaisuissa. SLEY:n julkaisemassa antologiassa ”En minä kuole vaan elän” on Weimarer Ausgabenista seuraava lainaus, joka mielestäni hyvin valaisee Lutherin käsityksen lain käyttämisestä saarnassa. Lailla on tärkeä tehtävä parannussaarnassa. Näin siis Luther:

”Toinen lain käyttö on jumaluusopin mukainen eli hengellinen. Se tähtää rikkomusten suurentamiseen; sitä vaaditaan aivan erikoisesti Mooseksen laissa siinä tarkoituksessa, että sen vaikutuksesta synty lisääntyisi ja moninkertaistuisi, etenkin omassatunnossa. Tätä Paavali suurenmoisella tavalla tutkistelee Roomalaiskirjeen seitsemännessä luvussa. *Lain oikea tehtävä sekä sen pääasiallinen ja omalaatuinen käyttö siis on se, että se paljastaa ihmiselle hänen syntinsä, sokeutensa, kurjuutensa, jumalisuuden puutteensa, tietämättömyytensä Jumalasta, Jumalaa kohtaan osoittamansa vihan ja halveksimisen sekä Jumalan edessä ansaitsemansa kuoleman, helvetin, tuomion ja vihan.* Ulkokultaisille, yliopistosofisteille ja jokaiselle ihmiselle, joka vain kulkee lain tahi itsevanhurskauden kuvitteluissa, tämä lain käyttö on täydellisesti tuntematon. Mutta lannistaakseen ja musertaakseen tuon raivoisan, hirviömäisen pedon, nimittäin vanhurskaus- ja hartausharhaluulon, Jumalan täytyi Siinain vuorella antaa uusi laki niin suurin juhlallisuuksin ja ulkonaisesti niin pelkoa nostavasti, että koko kansa oli kauhun järkyttämä (2 Moos. 19, 18; 20, 18). Kun näet järki inhimillisen itsevanhurskausluulottelun, paisuttamana ylpistyy, luullen moisen vanhurskauden tähden olevansa Jumalan mieleinen, täytyy Jumalan lähettää joku Herakles – nimittäin laki – käymään käsiksi siihen hirviöön, täysin innoin paiskaamaan sen kumoon ja tekemään siitä lopun. WA 40 I, 480–481.

Luther käyttää voimakasta kuvakieltä kuvaillessaan ihmisen vääriä luuloja omasta pyhydestään. Järjestä muodostuu itsevanhurskausluulottelun paisuttamana hirviö joka ansaitsee kovakouraisen käsittelyn. Hän on niin innostunut kuvastaan, että panee uskomattomia, hirvittäviä fyysisiä voimia, omistaneen kreikkalaisen taru- ja kansallissankarin, Heraklesin, kuvaamaan lain tehtävää. Lutherin mukaan lain hengellinen tarkoitus, päämäärä, on olla rikkomusten suurennuslasi erityisesti omassatunnossa. Laki on ikään kuin valtava peili missä ihmisen todellinen jumala-suhde paljastuu hankalassa valossa. Lain oikea käyttö sulkee ihmisen oman pelastustien ja osoittaa lain täyttäjää, Jeesusta Kristusta, ainoana pelastusmahdollisuutena.

Eikö laki kuulu parannussaarnaan?

Lutherin lähipiiriin aikanaan kuulunut Johann Agricola alkoi vastustaa lain käyttöä saarnassa. Hänen mukaansa vain evankeliumi oli tarpeellinen ja että evankeliumi jo riittää ihmisen parannukseen saattamisessa. Luther vastaa teeseissään antinomilaisia vastaan esimerkiksi näin:

- Koko Raamattu opettaa, että parannus on alettava puhumalla laista, minkä osoittaa myös itse asian järjestys ja kokemus.
- Kokemuskin todistaa sen, sillä Aadam paljastetaan ensin lain rikkojaksi, ja sen jälkeen häntä rohkaistaan puhumalla luvatausta vaimon siemenestä.
- Samoin Daavidin ensin surmasi Naatanin julistama laki, kun hän sanoi: ”Sinä olet se mies.” Sitten hänet pelasti evankeliumi, joka sanoi ”Et sinä kuole...”
- Paavalinkin heitti ensiksi laki maahan hänen kuullessaan sanat: ”Miksi vainoat minua?” Sitten evankeliumi teki hänet eläväksi: ”Nouse ja mene...”
- Näin myös Pyhä Henki syyttää ensiksi maailmaa synnistä opettaakseen kaikille syntisille, että heidän pitää tulla vanhurskaiksi Kristuksen avulla.

Laestadiolainen parannusjulistus

Se, että Jumalan kärsivä palvelija ja Jumalan poika sai niin alhaisen ja tylyn kohtelun ihmisten keskuudessa on jatkuvasti tärkeä parannussaarnan aihe. Tämän näkökulman ajankohtaistaminen kuuluu laestadiolaiseen parannusjulistukseen. Näemme tämän jo Laestadiuksen ja Raattamaan julistuksesta. Meidänkin syntimme ja epäuskomme ajoivat Jeesuksen ristille historiallisesti todistettavissa olevassa tilanteessa, joka kuitenkin hengellisessä mielessä on ylihistoriallinen ja kaikkia aikoja koskeva tapahtuma.

Laestadiuksen saarna

Koska tämä tilaisuus kuuluu luentosarjaan Laestadiolaisuudesta on paikallaan valottaa hieman Laestadiuksen saarna. Hän sanoo: ”Väitämme, ettei kukaan saa elävää uskoa ilman katumusta ja parannusta.” Siinä onkin lyhyesti sanottuna Laestadiuksen näkemys tämän päivän aiheesta ”Parannussaarna – yhäkö ajankohtainen? Otamme pienen makupalan hänen saarnastaan neljäntenä pääsiäisen jälkeisenä sunnuntaina vuodelta 1851. Saarnatekstinä on Joh. 16:5–15. Saarna on kolmiosainen. Otamme otteen vain ensimmäisestä osasta ja kolmannen osan lopusta.

Pyhä Henki nuhtelee maailmaa synnin tähden... Pyhä Henki nuhtelee maailmaa synnin tähden, tosin, ”etteivät he usko minun päälleni”. Tässä kuulemme me, että Pyhä Henki nuhtelee maailmaa epäuskon tähden. Ja Luther on myös todistanut, että epäusko on suurin synty Vapahtajaa kohtaan. Mutta armonvarkaavat, jotka ilman katumusta ovat omistaneet itsellensä Jumalan armolupauksia, luulevat uskovansa Jeesuksen päälle ja sanovat: ”Me makaamme joka päivä Hänen ristinsä juuressa; ei Pyhä Henki nuhtele meitä epäuskon tähden...” Mutta älä huoli armonvaras, ehkä sinulla on nyt vahva usko, mutta kuka tiesi, kuinka vahva se sinun uskosi on, jos se tulisi koettelemukseen. Jos armonvarkaan tunto heräisi, niin otettaisiin häneltä pois se kuollut usko, joka nyt on pääkallossa, ja silloin kävisi hänelle niin kuin Pietarille, joka oli semmoinen uskonsankari ennen kuin hänen uskonsa tuli koettelemukseen, mutta kiusauksen aikana puuttui kaikki...

Pyhä Henki nuhtelee heitä (armonvarkaita) kristittyjen suun kautta synnistä. Pyhä Henki nuhtelee heitä kristittyjen suun kautta juopumuksen tähden, kirouksen tähden, ahneuden tähden, ylpeyden tähden ja vihan tähden, huoruuden ja koreuden tähden, jotka kaikki tulevat epäuskosta.

Laestadius hyökkää Jumalan Sanan voimalla syvällä ihmisessä asuvaa epäuskoa kohtaan. Opetuslasten enemmistön edustajana Pietari saa useasti hänen saarnoissaan kuvata ihmisten Jumala-suhdetta. Pietari korosti uskonsa lujuttua ennen kuin se oli joutunut tosi koetukselle. Parannussaarnan tehtävänä on paljastaa ihmisen epäusko, joka piiloutuu vahvan itsevanhurskaus kerroksen alle ihmisen persoonallisuudessa. Itsevanhurskaussuojan alla piiloutuvat myös ne seitsemän passiota, himoa, jotka käytännössä ohjaavat ihmisen tekoja, valintoja ja elämää. Ne ovat Laestadiuksen teologiassa, itsekkyyden, kunnianhimo, ahneus, vihamielisyys, kateus, huoruus ja valhe joka on kaikkien intohimojen palvelushenki.

4. pääsiäisen jälkeisen sunnuntain saarna jatkuu vihollisen ja Vanhimman (Isän) talon toimintojen esittelyllä. Saarnan lopussa on puhuttelua kääntyneille, parannuksen tehneille:

Katsokaa nyt, te harvat sielut, jotka olette tunteneet Isän kuritusta, kun Pyhä Henki nuhteli teitä synnin tähden ja vanhurskauden tähden ja tuomion tähden; katsokaa, kuinka Vanhin ottaa tuhlaajapojan ilolla vastaan, kun hän tulee nöyränä ja katuvaisena Vanhimman taloon. Rukoilkaa, te harvat, jotka olette semmoisina tulleet takaisin Vanhimman taloon, että Hän varjelisi teitä vihollisen kiusauksista, ettei vihollinen saisi teitä viekkauksellansa suostuttaa menemään toisen kerran vihollisen taloon. Pysykää nyt kotona lapsukaiset! Pysy nyt kotona, sinä tuhlaajapoika, äläkä mene toista kertaa pois Isän talosta, ettei Vanhimmalle tulisi sinusta suurempaa vaivaa! Aamen!

Vanhimman taloon (Jumalan ja Jumalan valtakunnan yhteyteen) tullaan katuvaisena, eli parannusta tehden. Jumala ottaa ilolla vastaan nöyränä ja katuvaisena tulevat. Vain Pyhä Henki saa ihmisen katumaan ja nöyrytymään. Vain Pyhä Henki herättää elävän uskon.

Laestadiolainen parannuskäsitys

Laestadiolainen parannuskäsitys on teologisesti täysin sama kuin Augsburgin tunnustuksen 12. uskonkohdan parannusmäärittely.

”Parannus sisältää varsinaisesti kaksi asiaa. Toinen on synnintunnosta johtuva pelästyminen, joka ahdistaa omaatuntoa. Toinen on usko, joka syntyy evankeliumista ja synninpäästöstä ja joka luottaa siihen, että synnit annetaan anteeksi Kristuksen tähden, ja antaa omalletunnolle lohdutuksen ja vapauttaa sen peloista. Tämän jälkeen tulee seurata hyvien tekojen, jotka ovat parannuksen hedelmiä.”

Johtopäätös. Kristillisen julistuksen perinne osoittaa kuinka tärkeä parannusjulistus on aina ollut silloin kun on tahdottu tarjota ihmisille oikea Jumala-suhde.

PARANNUSSAARNA TÄNÄÄN

Parannussaarnalla on selvästi kysyntää tälläkin ajalla siksi, että omatunto edelleen todistaa todeksi ja oikeaksi Jumalan antamat kymmenen käskyä. Omatunto ei tosin ole koskaan täysin luotettava koska se omaksuu lähinnä ympäristön oikeus ja moraalikäsitteet. Parannussaarnalla on siinäkin mielessä selvä tilaus koska se on niin harvinaista nykyään. Jossain ihmisen sisimmässä on tunne siitä, että pitäisi olla eettisesti valveutunut. Käytännössä ihminen kuitenkin useasti sulkee silmänsä oman elämänsä eettiseltä tarkastelulta ja katselee mieluummin eettisillä silmälaseilla naapureiden ja samassa työyhteisössä olevien elämää. Erityisesti politiikkojen raha ja rakkaus-asiat ovat nykyihmisten eettisissä hampaissa.

Aito, läpiajattelu ja ajankohtainen parannussaarna herättää kunnioitusta ihmisten keskuudessa. Se herättää nimenomaan Jumalan Sanan kunnioitusta. Ihmiset aavistavat totuuden äänen. Osalle tämä

ääni tulee niin lähelle arkoja pimeitä asioita, että se herättää vihamielisyyden tai ylimielisyyden suojelemaan niitä.

Parannussaarnan mahdollisuudet perustuvat kuitenkin kokonaan Pyhän Hengen työhön ja voimaan. Julistajat ja kristityt ovat niin kuin laestadiolaisuudessa on aina todettu ihmisten ”raamattuja” koska se on heidän ainoa kosketuksensa kristillisyyteen ja uskonasioihin. Julistajan, papin ja maallikon on säilyttääkseen julistuksensa todistusarvon elettävä niin kuin opettaa. Koska myös papit ja maallikopuhujat ovat syntisiä, eivätkä itsessään pyhiä ja puhtaita, heidän on itse elettävä parannuksen tekijöinä. Luther puhuu jokapäiväisestä parannuksesta. Laestadiolaisuudessa puhutaan synnin pois panemisesta ja armon omistamisesta.

Parannussaarnan haasteet

Postmoderni kulttuuri joka on humanismin, relativismin ja privatismin sekoitusta ei voi sietää ajatusta, että jokin asia on täysin varmaa, totta ja vielä yläpuolella ihmistä. Tässä onkin suuri haaste, eli ”kova urakka”, parannussaarnaajalle. Julistajan tulee varoa fraaseilta tuntuja vetoomuksia. Julistuksen täytyy olla aitoa. Siinä ei saa olla pienintäkään prosenttia välinpitämättömyyden makua. Ihmiset tuntevat erittäin herkästi ammattitaidottomuuden. Parannus julistajan täytyykin paneutua aiheeseensa paljon paremmin kuin auringosta ja kukista saarnaavat julistajat.

Ilman ihmistuntemusta ja ajan virtausten tuntemusta on vaikea saavuttaa nykyihmistä. Ihmisen sisimmässä asuvien voimiin tähtääminen vaatii tarkkuutta ja Pyhän Hengen antamaa rohkeutta ja viisautta, muuten ammunne ohi. Siksi ei olekaan pahitteeksi jos julistaja paneutuisi kateuden, ylpeyden, ahneuden ja muiden elämäntappaja-syntien psykologiaan. Moderni ihminen tarvitsee kuulla itsekkyyden kirouksesta joka vie häneltä elämän-ilon kulutusjuhlan arkipäivässä. Itse sana parannus on käsittämätön nyky-ihmiselle. Siksi onkin pystyttävä pukemaan sanoiksi se tyhjiys, pimeys ja pinnallisuus joka on ihmisen seuralainen silloin kun Jumala on menettänyt merkityksensä hänen elämässään.

Humanistiset ajatukset itsensä toteuttamisesta ja itsensä hyväksymisestä ovat hengellisesti tuhoisia jo lähtökohdistaan itsekkäiden ihmisten parissa. Tarkoitan tätä erityisesti silloin kun nämä kyseiset ajatukset ovat tulleet elämää ohjaaviksi ja yleisesti hyväksytyiksi. Ymmärrän kyllä hyvin sen, että esimerkiksi monilapsisen perheen äiti kaipaisi edes kymmenen minuuttia niin sanottua oma-aikaa. En kuitenkaan ymmärrä kuinka välttämätöntä on aurinkorannoilla löhöäminen monta kertaa vuodessa. Tässä yhteydessä katulapsista saarnaaminen muodostuu kovaksi muistutukseksi itsekkyyden ja ahneuden synnistä.

Parannussaarnaajan tulee olla selvillä mikä on tervettä ja epätervettä syyllisyyttä. Vanhempien, läheisten, ympäristön ja esimiehen vaatimukset eivät aina ole Jumalan vaatimuksia. Joskus vanhempien vaatimukset koulumenestyksestä tai vaikkapa urheilumenestyksestä ovat liian korkealle asetettuja. Vaarana on vääranlaisen syyllisyyden syntymien. Meidän suorituspainotteinen kulttuuri panee monet aikuiset kantamaan riittämättömyyden tunnetta työpaikallaan.

Epätervettä syyllisyyttä syntyy useasti myös vanhempien toilauksista lasten mieliin. Epäterveen syyllisyyden pelosta ei saa ummistaa silmiänsä todelliselta syyllisyydeltä. Se syntyy rikkomuksista Jumalaa ja ihmistä kohtaan. Terveen syyllisyyden peiliksi kelpaa Jumalan kymmenen käskyä. Muistamme kuinka Jeesus osoitti kymmentä käskyä rikottavan sanoin, töin ja ajatuksin, eikä häntä ole syytetty vääranlaisen syyllisyyden levittämisestä. Lähtökohtana on se että jokaisen ihmisen on itse vastattava elämästään.

Tärkeintä parannusjulistuksessa on ohjaaminen Jeesuksen luo. Hän on vain syntisten Vapahtaja. Vain Jeesuksen viaton veri puhdistaa nyky-ihmisenkin synnit, olkoonpa vaikka kuinka trendikkäitä. Jeesuksen kärsimys, yksinäisyys, hyljäytyksi tuleminen puhuttelee yhä. Parannusjulistajan on esiteltävä Jeesus Ihmisen Poikana ja Jumalan Poikana, eikä vain jompanakumpana. Sanan tuli lihaksi keskuutemme kirjoittaa evankelista Johannes tarkoittaen Jeesuksen syntymistä maan päälle. Niin on myös Jumalan Sanan tultava lihaksi julistustilanteessa. Julistajan on siis pitädyttävä Jumalan ilmoitetussa sanassa ja samalla liikuttava ihmisten aaltopituudella.

Martin Lönnebon ”Homiletik” kirjassa esitetyistä saarnatyyleistä ainakin **dramaattinen tyyli** sopii parannussaarnaan. Raamatullisen kertomuksen, eli **narratiivisen** julistuksen voi myös aseistaa parannusjulistukseksi. Siinä voidaan yksinkertaisin keinoin viedä kuulijat Raamatun aikaan ja Raamatun teksti omaan aikaamme. Mielestäni **temaattinen, katekeettinen ja meditatiivinen** tyyli voidaan myös valjastaa parannussaarnaan palvelevaksi.

Parannussaarnan tulee olla kuten saarna yleensäkin ajankohtaista. Se ei välttämättä merkitse puuttumista viimeisiin lehtiotsikkoihin, vaikka sekin voi joskus olla aiheellista, vaan ihmisen nykytilan huomioimista ajankohtaisilla kielikuvilla. Tämän ajan julistuksessa on erityisesti huomioitava yksinkertaisuus, selkeys ja vaihtelevuus. Sen lisäksi on viljeltävä runsasta kuvakieltä. Paras esimerkki meillä on Jeesuksessa. Meidänkin on kerrottava vertauksia eikä vain selitettävä niitä! Laestadiolainen saarnatyyli nykyään on yleensä Raamattusaarna yksinkertaisessa muodossa. Se on siis jae jakeelta etenevää selitystä ja sovellutusta. Se on useasti yllättävän ymmärrettävää ja ruohonjuuri-tasolla liikkuvaa puhetta vaikka tyyli ja sanat ovat useasti vanhahtavia.

Johtopäätös. Tämänkin ajan kokemus sanoo: Ilman lain täydellistä rakkauden vaatimusta evankeliumi muuttuu vaativaksi rakkaudeksi. Me tarvitsemme kumpaakin. Täydellistä lakia ja täydellistä evankeliumia! Omattunnot tarvitsevat tätä.

Tämän ajan ihmismieliä pelkävälle seurakunnalle on julistettava Jeesuksen sanoin:

*”Näin sanoo Aamen, uskollinen ja luotettava todistaja, Jumalan luomakunnan alku:
Minä tiedän sinun tekosi: sinä et ole kylmä etkä kuuma. Kunpa olisitkin joko kylmä tai kuuma! Mutta sinä olet haalea, et kuuma etkä kylmä, ja siksi minä oksennan sinut suustani.... Jokaista, jota rakastan, minä nuhtelen ja kuritan. Tee siis parannus, luovu penseydestäsi! Minä seison ovella ja kolkutan. Jos joku kuulee minun ääneni ja avaa oven, minä tulen hänen luokseen, ja me aterioimme yhdessä, minä ja hän.”*

Timo Saitajoki